

Sygn. akt I ACa 1330/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 marca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jan Kremer (spr.)
Sędziowie:	SSA Andrzej Struzik SSA Sławomir Jamróg
Protokolant:	sekr.sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 30 marca 2017 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Usługowego (...) Spółce z o.o. w S.

przeciwko J. R.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 9 kwietnia 2013 r. sygn. akt I C 1444/11

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;**

3. **przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokata M. O. kwotę 4.981,50 zł (cztery tysiące dziewięćset osiemdziesiąt jeden 50/100 złotych), w tym 931,50 zł podatku od towarów i usług, tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

SSA Sławomir Jamróg SSA Jan Kremer SSA Andrzej Struzik

Sygn. akt I ACa 1330/15

UZASADNIENIE

Strona powodowa Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe (...) sp. z o.o. w S., ostatecznie wniosła z powołaniem się na przepisy art. 527 i art. 529 k.c. o uznanie za bezskuteczną w stosunku do niej umowy darowizny dotyczącej przeniesienia przez R. R. (1) na rzecz pozwanej J. R. 1/2 udziału nieruchomości położonej w B. przy ul. (...), dokonanej

w Kancelarii (...) w O. przed notariuszem K. Ż., obj. księgą wieczystą nr (...), aktem notarialnym Nr Rep. A(...)z 26 lutego 2008 r. Powyższe w celu umożliwienia egzekucji dwóch wierzytelności przysługujących stronie powodowej względem R. R. (1), a to: w kwocie 13.255 zł z odsetkami ustawowymi od 4 kwietnia 2006 r. wynikającej z wyroku Sądu Rejonowego w(...)z 19 lutego 2009 r., wydanego do sygn. akt I C 184/06; w kwocie 114.386,86 zł z odsetkami ustawowymi od 2 lipca 2009 r., wynikającej z wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z 17 marca 2010 r. wydanego do sygn. akt IX GC 364/09. Przedmiotem żądania pozwu było także zasądzenie od pozwanej na rzecz strony powodowej kosztów postępowania.

Pozwana wnosząc o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania, zarzuciła, że w czasie uzyskiwania darowizny nie wiedziała o istnieniu w stosunku do ojca jakichkolwiek roszczeń jego wierzycieli, strona powodowa nie wykazała braku możliwości zaspokojenia się z pozostałego dłużnikowi udziału - 1/2 części przedmiotowej nieruchomości. Skoro egzekucja w stosunku do niej jest w toku, toteż powództwo jest przedwczesne. Nadto dłużnik strony powodowej jest jej większościowym udziałowcem.

Wyrokiem z 9 kwietnia 2013 r., wydanym do sygn. akt I C 1444/11, Sąd Okręgowy w Krakowie: w pkt. I uwzględnił żądanie pozwu; w pkt. II. zasądził od pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 3.600 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego; w pkt. III nakazał ściąganie od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 7.500 zł tytułem opłaty od pozwu, od ponoszenia której strona powodowa zastała zwolniona; w pkt. IV przyznał od Skarbu Państwa na rzecz adw. M. O. wynagrodzenie w kwocie 3.600 zł powiększone o 23 % podatek VAT za udzieloną pozwanej nieopłaconą pomoc prawną z urzędu.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwana mieszkała i nadal mieszka wraz z ojcem (dłużnikiem strony powodowej) w domu wzniesionym na nieruchomości stanowiącej przedmiot darowizny. Oboje pozostawali w dobrych relacjach. Nieraz jeździła z nim do pracy, kiedy w latach 2004-2005 pracowała w księgowości (...) sp. z o.o., której udziałowcem i prezesem zarządu był R. R. (1). Dłużnik po dowiedzeniu się o tytułach wykonawczych będących przedmiotem sprawy rozmawiał z córką na ich temat, twierdząc przy tej okazji, że czuje się po części za nie odpowiedzialny, ponieważ nie interesował się sprawami, w których one powstały. Pozwana zajmowała się sprawami ojca, zapoznawała się z pismami procesowymi Z. J. (1) skierowanymi przeciwko niektórym powiązanym firmom. Zgodnie z treścią odpisu z KRS dotyczącym strony powodowej, jej współnikami są R. R. (1) i Z. J. (1). Oba są także członkami jej zarządu z uprawnieniem do samodzielnego składania i podpisywania oświadczeń woli w imieniu Spółki. Stronie powodowej względem R. R. (1) przysługują dwie wierzytelności. Pierwsza w kwocie 13.255 zł z odsetkami ustawowymi od 4 kwietnia 2006 r. wraz z kosztami procesu w wysokości 257 zł wynikająca z prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w O. z 19 lutego 2009 r., wydanego do sygn. akt I C 184/06. Druga w kwocie 114.386,86 zł z odsetkami ustawowymi od 2 lipca 2009 r., wynikająca z prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z 17 marca 2010 r. wydanego do sygn. akt IX GC 364/09. W oparciu o tytuł wykonawczy wynikający z pierwszej wspomnianych spraw, Komornik przy Sądzie Rejonowym w O.w dniu 15 kwietnia 2009r. wszczął postępowanie egzekucyjne skierowane stosunku do przedmiotowej w sprawie nieruchomości, w celu wyegzekwowania należności głównej wraz z odsetkami ustawowymi wliczonymi na dzień 15 kwietnia 2009r. w wysokości 4.689,53 i dalszych oraz kosztów procesu 257 zł. Podobnie stało się w odniesieniu do tytułu wykonawczego wynikającego z drugiej ze wspomnianych spraw (należność główna wraz z odsetkami na 10 luty 2011 r. w kwocie 23.998,27 zł oraz z dalszymi odsetkami).

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd I instancji stwierdził, że Z. J. (1) reprezentuje stronę powodową, ponieważ nie podjęto uchwały o odwołaniu go z funkcji Prezesa Zarządu.

Zdaniem Sądu Okręgowego w wyniku zawarcia przedmiotowej umowy darowizny dłużnik strony powodowej R. R. (1) wyzbył się na rzecz swej córki, pozwanej J. R., majątku mogącego służyć zaspokojeniu wierzyciela i stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż przed dokonaniem darowizny. Z kolei z racji więzów rodzinnych uczestników darowizny, pozwana musiała wiedzieć, że ojciec dokonując darowizny działał ze świadomością pokrzywdzenia

wierzyciela. W tej sytuacji czynność prawna poczyniona 26 lutego 2008 r. jest wobec strony powodowej bezskuteczna, tym bardziej, że co ma istotne znaczenie z punktu widzenia art. 528 k.c., pozwana uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie. Następnie Sąd Okręgowy po przywołaniu art. 527 § 1 k.c. i wyeksponowaniu jego przesłanek stwierdził, że wszystkie one występują kumulatywnie, przy czym każdą z nich strona powodowa wykazała. Otóż stronie powodowej przysługiwały względem dłużnika R. R. (1) wierzytelności o charakterze pieniężnym, zaskarżalne i skonkretyzowane, stwierdzone dwoma prawomocnymi orzeczeniami Sądu Rejonowego i Sądu Okręgowego. Dłużnik dokonał z osobą trzecią (pозwaną) czynności prawnej w postaci umowy darowizny zawartej w formie aktu notarialnego, mocą która przeniósł na nią udział 1/2 części w przedmiotowej w sprawie nieruchomości, w wyniku której doprowadził do pokrzywdzenia wierzycieli. Nadto dłużnik w wyniku wspomnianej czynności prawnej stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż przed jej podjęciem w rozumieniu art. 527 § 2 k.c., gdyż w wyniku umowy darowizny okazało się, że niemożliwym jest zaspokojenie się przez wierzyciela z pozostałego dłużnikowi majątku. Pomiędzy pogłębioną niewypłacalnością dłużnika, a czynnością darowizny zachodzi związek przyczynowy. W kolejności Sąd Okręgowy zauważył, że dłużnik musiał sobie zdawać sprawę, że przekazując córce istotny składnik swego majątku spowoduje niemożność, utrudnienie w zaspokojeniu wierzytelności strony powodowej, co znamionuje świadome działania dłużnika w celu pokrzywdzenia wierzyciela. W ocenie Sądu Okręgowego, w wyniku umowy darowizny, pozwana uzyskała korzyść majątkową w postaci własności udziału 1/2 części w zabudowanej nieruchomości. W końcu pozwana miała wiedzę, że ojciec dokonując darowizny działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Oboje zamieszkiwali w jednym domu. Ponadto z ustaleń Sądu Okręgowego w sprawie prowadzonej do sygn. akt IX GC 364/09 wynika, że ojciec pozwanej już w 2007 r. wiedział, że będzie zobowiązany do zwrotu Spółce (...) kwoty 114.396,86 zł, którą bezprawnie przekazał na konto S. G. (1) i J. I. (1). Przedmiotową umowę zawarto w lutym 2008 r., stąd też nie może ulegać wątpliwości, że pozwana zdawała sobie sprawę ze zobowiązań finansowych ojca, a co za tym idzie, że dokonując darowizny dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Nadto przemawia za tym domniemanie wynikające z art. 527 § 3 k.c., gdyż pozwana jest osobą bliską w stosunku do dłużnika strony powodowej. Wreszcie w kontekście art. 528 k.c., nawet w przypadku udowodnienia przez osobę trzecią braku wiedzy mimo zachowania należytej staranności o pokrzywdzeniu wierzyciela, to i tak nie zwalnia jej to z odpowiedzialności w oparciu o przepisy dotyczące skargi paulińskiej. W ocenie Sądu Okręgowego bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy był podnoszony przez pozwaną zarzut przedwczesności powództwa ze względu na tok postępowania egzekucyjnego czy też okoliczność dokonania darowizny przed zapadnięciem prawomocnych wyroków, ponieważ istotne w tym względzie są daty złożenia pozwów, w których później zostały wydane tytuły wykonawcze. Nadto darowizna została dokonana w trakcie trwania postępowania przed Sądem Rejonowy, zaś kwotę 114.000 zł dłużnik przywłaszczył pod koniec 2007 r.

W końcu Sąd Okręgowy nie wziął pod uwagę zarzutu, że powód jest dłużnikiem (...) sp. z o.o. na kwotę należności głównej 275.000 zł, bowiem w wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z 28 lutego 2011 r. wynika, że powództwo J. I. (2) przeciwko powodowi o zapłatę w/w wierzytelności powoda wobec (...) sp. z o.o., którą J. I. (1) scedował na podstawie bezprawnie zawartej w imieniu powoda cesji wierzytelności, zostało oddalone. (...) sp. z o.o. nie miała innych wierzytelności wobec powoda, a zatem dłużnik nie mógł nabyć takich wierzytelności od w/w Spółki, a następnie dokonać jakichkolwiek potrąceń.

W tej sytuacji Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo zasądzając od pozwanej na rzecz powoda koszty postępowania zgodne z zasadą odpowiedzialności stron za wynik procesu przewidzianą w art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

W apelacji od powyższego orzeczenia pozwana zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła:

naruszenie prawa procesowego w postaci art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie zakresu swobodnej oceny dowodów i wyciągnięcie wniosków nie dających się pogodzić ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, w zakresie logiki oraz doświadczenia życiowego, polegające na przyjęciu, że pozwana w dniu zawarcia umowy darowizny posiadała wiedzę w zakresie istnienia wierzytelności względem powoda, oraz że pozwana zawarła umowę darowizny w celu pokrzywdzenia wierzyciela,

naruszenie art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie,

naruszenie prawa materialnego w postaci:

art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie,

art. 527 § 1 k.c. poprzez jego zastosowanie w sytuacji, w której pozwana nie posiadała wiedzy o działaniu R. R. (1) na szkodę wierzycieli,

art. 533 k.c. poprzez jego niezastosowanie, a mianowicie pominięcie faktu, że pozwana zwolniła się zadośćuczynieniu roszczeniu strony powodowej żądającej uznania czynności za bezskuteczną, poprzez wskazanie wystarczającego do jego zaspokojenia mienia dłużnika.

Na powyższym tle apelująca wniosła o: uchylenie zaskarżonego orzeczenia; oddalenie powództwa; zasądzenie od strony powodowej na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację strona powodowa wniosła o oddalenie apelacji pozwanej, przy zasądzeniu kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa radcy prawnego.

Wyrokiem z dnia 18 lutego 2014 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie oddalił apelację i zasądził od pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 2700 zł tytułem kosztów postępowania i przyznał od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokata kwotę (...) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu.

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny wskazał, że zarzuty okazały się bezzasadne. Na dzień wydania wyroku Z. J. (1) jako członek zarządu spółki jest uprawniony do jednoosobowej reprezentacji Spółki.

Od tego wyroku skargę kasacyjną wywiodła pozwana. Naruszenie prawa procesowego w sposób, który miał istotny wpływ na wynik sprawy a mianowicie:

art. 379 pkt 2 w zw. z art. 86, art. 87 § 1 oraz 89 § 1 k.p.c. w zw. z art. 316 § 1 i 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 204 § 1 k.s.h. poprzez dopuszczenie przez Sąd II Instancji do reprezentacji strony powodowej w toku rozprawy osoby do tego nieupoważnionej, która w dniu rozprawy nie była członkiem organu powodowej spółki umocowywanym do jej reprezentacji, nie przedłożyła także żadnego pełnomocnictwa do występowania imieniem powodowej spółki (pomimo zgłoszenia przez stronę powodową zmian w składzie zarządu spółki) a przy jednoczesnym braku wskazania w jakim charakterze (pełnomocnika czy członka organu) Sąd osobę tę dopuszcza i pozwala na składanie oświadczeń procesowych imieniem powodowej spółki

art. 379 pkt. 5 k.p.c. w zw. z art. 203 § 1, 227, art. 229, art. 316 § 1 i 391 § 1 k.p.c. przez pozbawienie strony powodowej możliwości obrony jej praw wskutek całkowitego pominięcia przy rozstrzygnięciu w sprawie treści pisma powoda z dnia 12.2.2014 r. i zawartego w nim stanowiska powoda, w którym de facto cofa pozew i uznaje twierdzenia i stanowisko pozwanej oraz poprzez wydanie rozstrzygnięcia co do istoty sprawy w sytuacji, gdy strona powodowa cofnęła pozew

art. 381, 382, 227, 233 § 1, 236 w zw. z 391 § 1 k.p.c. poprzez całkowite pominięcie przez Sąd Apelacyjny (łącznie z brakiem wydania odpowiedniego postanowienia dowodowego) dowodu zgłoszonego w piśmie powoda z dnia 12.2.2014.r., w którym przedkładał on umowę cesji wierzytelności wobec powódki na swoją rzecz od spółki (...) z dnia 6.11.2013r., przy czym data umowy wskazywała, że nie mogła ona zostać powołana przed wydaniem wyroku przez Sąd Okręgowy.

W oparciu o powyższe zarzuty wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz wyroku Sądu I Instancji w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania z zastrzeżeniem orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego w wyroku kończącym postępowanie w sprawie i zasądzenia tych kosztów na rzecz pozwanej. W przypadku oddalenia skargi lub odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wniósł również o przyznanie

pełnomocnikowi pozwanej kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu, zgodnie z normami przepisanyymi, nie zostały one bowiem opłacone ani w całości, ani w części.

Wyrokiem z dnia 18 czerwca 2015 r. Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania kasacyjnego.

W uzasadnieniu Sąd Najwyższy zalecił Sądowi Apelacyjnemu zbadać możliwość dokonania cesji wierzytelności na którą powołuje się R. R. (1) w piśmie z dnia 14 lutego 2014 r. jako Prezes powodowej spółki, prawidłowej reprezentacji spółki oraz możliwości cofnięcia pozwu przez powodową spółkę reprezentowaną przez ojca pozwanej.

Rozpoznając ponownie apelację Sąd II instancji postanowieniem z dnia 1 grudnia 2015 r. zawiesił postępowania apelacyjne na podstawie art. 177 § 1 pkt. 1 k.p.c. do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w sprawie XIV GC 400/15/AH przez Sąd Okręgowy w Katowicach.

Wyrokiem z dnia 7 kwietnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały ewentualnie ich uchylenie Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Usługowemu (...) Sp. z o. o. w K. zaś apelacja od tego wyroku została oddalona wyrokiem Sadu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 18 listopada 2016 r.

Na rozprawie apelacyjnej Sąd Apelacyjny w dniu 30 marca 2017 r. podjął zawieszony postępowanie.

Sąd Apelacyjny ustalił, że na dzień 28 marca 2017 r. wedle odpisu z Krajowego Rejestru Sądowego uprawnionym do reprezentacji strony powodowej jest zarząd który jest jednoosobowy i Prezesem jest R. R. (1).

W związku z tym wyjaśniono jedną z przyczyn dla których Sąd Najwyższy uchylił orzeczenie Sądu Apelacyjnego i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, wyjaśniono sposób reprezentacji strony powodowej.

W piśmie z dnia 6 listopada 2015 r. strona powodowa cofnęła powództwo.

Pozwana wniosła o umorzenie postępowania względnie uchylenie wyroku I instancji i oddalenie powództwo z uwagi na to iż długi zostały rozliczone.

W związku z oświadczeniem strony powodowej o cofnięciu powództwa koniecznym było dokonanie przez Sąd Apelacyjny dopuszczalności tej czynności. Przepis art. 203 k.p.c. określa przesłanki skutecznego cofnięcia pozwu, nakładając na sąd obowiązek dokonania oceny czy wymieniona czynność nie jest sprzeczna z prawem lub zasadami współzycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa. Sąd Apelacyjny rozważył, czy w sytuacji cofnięcia pozwu przez stronę pozwaną dopuszczalne jest umorzenie postępowania. Cofnięcie pozwu którego skutkiem jest umorzenie postępowania zostało w kodeksie postępowania cywilnego poddane kontroli sądu. Artykuł 203 § 4 k.p.c., który poddaje cofnięcie pozwu kontroli sądu, wskazując na przesłanki negatywne jakimi są sprzeczność z prawem lub z zasadami współzycia społecznego, czy też zmierzanie do obejścia prawa.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego w rozpoznawanej sprawie spełnione zostały przesłanki z art. 203 § 4 k.p.c., oświadczenie złożone przez stronę powodową stanowi, zmierza, do obejścia prawa, a na pewno narusza zasady współzycia społecznego. Sytuacja w której oświadczenie w imieniu strony powodowej jako jej organ składa osoba będąca osobistym dłużnikiem powodowej spółki, przeciwko której prowadzona jest nieskuteczna egzekucja składając oświadczenie tej treści powoduje uszczerbek w majątku spółki będącej odrębnym podmiotem prawa i pośrednio powoduje uszczerbek w majątku udziałowców w tym mniejszościowych. Skutkiem oświadczenia prezesa spółki reprezentującej ją jednoosobowo jest korzyść osobista osoby bliskiej, córki prezesa, w postaci zwolnienia z odpowiedzialności za dług z roszczenia paulińskiego. Zarazem stanowi o utracie środków przez spółkę. Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny uznał cofnięcie pozwu za niedopuszczalne. Sąd Najwyższy i komentatorzy w nieznanym stopniu wypowiadają się o art. 203 § 4 k.p.c., co wydaje się wynikać z zastosowania do przesłanek w tym przepisie określonych dorobku orzecznictwa odnoszącego się do klauzul generalnych w tym przepisie wskazanych. Sąd Apelacyjny zwraca uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1966 r. II CR 387/66 odnośnie formy stwierdzenia braku zgody na cofnięcie pozwu (OSNC 1967/7-8/133). W sprawie w sytuacji postępowania II instancyjnego formą odmowy

umorzenia postępowania jest wydanie wyroku. Ponadto na przesłanki zastosowania art. 203 § 4 k.p.c. wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 23 listopada 1984 r. II CZ 119/84 „Następstwem procesowym cofnięcia pozwu ze skutkiem prawnym jest umorzenie przez sąd postępowania (art. 355 § 1 k.p.c.); zanim jednak sąd umorzy postępowanie z tej przyczyny obowiązany jest z urzędu poddać kontroli skuteczność cofnięcia pozwu - z tego punktu widzenia, czy tego rodzaju czynność procesowa powoda nie jest niezgodna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo nie narusza usprawiedliwionego interesu powoda (art. 203 § 4 k.p.c.). Jeżeli sąd nie wyrazi swej zgody na cofnięcie pozwu uznając je za niedopuszczalne - w następstwie przeprowadzonej kontroli, w takim wypadku cofnięcie pozwu nie wywołuje skutków prawnych. (LEX nr 8654); a także w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1985 r. II CZ 51/85 „Zgodnie z art. 203 § 4 k.p.c. Sąd powinien cofnięcie pozwu uznać za niedopuszczalne, gdy stwierdzi przede wszystkim, że strona pod wpływem błędu, podstęp lub przymusu - z jakiegokolwiek strony - działa na swoją niekorzyść lub nie zdaje sobie sprawy z następstw swej czynności przez co czynność ta może grozić mu stratą roszczenia.” (LEX nr 8712). W związku z nie wyrażeniem zgody na cofnięcie pozwu na plan dalszy zeszyły zagadnienia związane z reprezentacją strony powodowej w aspekcie związków osobowych i ich konsekwencji. Na przesłanki związków personalnych Sąd zwraca uwagę poniżej. W niniejszej sprawie w ocenie Sądu Apelacyjnego cofnięcie pozwu byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Wynika to z relacji osobistych obecnie prezesem zarządu strony powodowej jest ojciec pozwanej a jednocześnie dłużnik spółki. Cofnięcie pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia w sytuacji gdy żądanie jest zasadne w świetle wyroku Sądu I Instancji, który obecnie podlega kontroli na skutek apelacji drugiej strony już samo w sobie może być niekorzystne dla spółki, o ile zaś apelacja okazuje się bezzasadna jest oczywistym, że nie leży w interesie spółki.

Podawane przez stronę powodową przyczyny cofnięcia pozwu jako wynik zawarcia kolejnej umowy cesji, która została zawarta już po wydaniu wyroku Sądu I instancji jawi się jako próba ochrony interesu własnej rodziny kosztem interesu spółki, którą się reprezentuje i to w sytuacji w której reprezentujący nie jest jedynym udziałowcem spółki.

Sąd Apelacyjny ponownie rozpoznając apelację pozwanej podziela ustalenia faktyczne i wywoły prawne Sądu I instancji i przyjmuje je za własne, a w odniesieniu do wytycznych zawartych w wyroku Sądu Najwyższego ustala, że współnikami powodowej spółki są Centrala Handlu (...) sp. z o.o. w K., 354 udziały, R. R. (1), (...) udziały, który jest udziałowcem większościowym i Z. J. (1), 172 udziały. Przeciwno R. R. (2) nadal prowadzona jest egzekucja w sprawie I Km 16/11. Udziałowcami spółki (...) sp. z o.o. są Z. J. (2), 15 udziałów, i (...) sp. z o.o. 89 udziałów, przy czym aktualnie udziałowcami tej spółki jest podmiot wykreślony z rejestru. Istotniejsze jest jednak to, że jej prezesem jest R. R. (1), a członkami zarządu Z. J. i S. G.. W konsekwencji powyższego wszystkie czynności pomiędzy formalnie odrębnymi podmiotami jakimi są spółki z o.o. a R. R. jako osobą fizyczną dokonywane są faktycznie w kręgu tych samych osób decydujących także za spółki. Powyższe ustalenia poczyniono na podstawie danych z Krajowego Rejestru Sądowego publicznie dostępnych.

Pismem z dnia 5 maja 2009 roku R. R. (1) dokonał potrącenia zobowiązań wynikających z wyroku Sądu Rejonowego w O. sygn. akt I C 184/O6 z częścią zobowiązań strony powodowej wobec (...) W.-A. w K., jakie nabył w związku z umową cesji z w/w spółką w łącznej kwocie 20 000 zł. Zarzut potrącenia R. R. (1) zgłaszał już w postępowaniu przed Sądem Rejonowym w O. ale nie został on przez Sąd uwzględniony (dowód: zawiadomienie o cesji wierzytelności – k. 236; oświadczenie o potrąceniu – k. 243; przesłuchanie w charakterze strony Z. J. (2) – k. 335-336).

W dniu 27 maja 2011 roku R. R. (1) zawarł z (...) Sp. z o.o. w K. ugodę w postępowaniu o zawezwanie do próby ugodowej, w której spółka ta zobowiązała się do zapłaty na jego rzecz łącznej kwoty 443 796, 20 zł w terminie do dnia 30 czerwca 2011 roku. Kwota ta nie została wyegzekwowana przez R. R. (1) (dowód: ugoda z dnia 27 maja 2011 roku – k. 237; zeznania świadka R. R. (1) – k. 318-319).

W dniu 6 listopada 2013 r. R. R. (1) (cesjonariusz) zawarł z (...) Sp. z o. o. (cedent) umowę o przelew wierzytelności, gdzie cedent przeniósł na cesjonariusza wierzytelność przysługującą mu od Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Uslugowego (...) sp. z o. o. w kwocie 193 000 zł, za kwotę 50 000 zł. z 6 faktur datowanych na 2001 r. uznanej przez dłużnika potwierdzonej w saldzie na dzień 31.12.2006 r oraz 10.10.2013 r. (dowód umowa o przelew wierzytelności k. 457).

R. R. (1) nie ma żadnych nieruchomości (poza 1/2 udziału w nieruchomości będącej przedmiotem darowizny) ani wartościowych ruchomości. Nie wytaczał w stosunku do strony powodowej, w związku z toczącymi się postępowaniami egzekucyjnymi, powództw przeciw egzekucyjnym. Nie wnosił także o ustalenie nieistnienia wierzytelności. Posiada 172 udziały w powodowej spółce, wartości nominalnej 100 zł każdy, które przez komornika zostały wycenione na zero złotych. R. R. (1) nie uregulował dotąd należności wynikających z wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 17 marca 2010 roku, sygn. akt IX GC 364/09 (dowód: zeznania świadka R. R. (1) – k. 318-319; przesłuchanie w charakterze strony Z. J. (2) – k. 335-336).

W trakcie postępowania strona powodowa, ani pozwana nie wykazały by w dacie potrącenia powodowa spółka lub spółka (...) prowadziły działalność i istniały zobowiązania realnie istniejące. Nie zaoferowano dowodów na tą okoliczność przy zarzucie, że zobowiązanie wymienione w umowie cesji następnie potrącone nie istniało. Nie wskazano także na sprawozdania finansowe spółek, co do których istnieje obowiązek składania ich w KRS. W tym stanie rzeczy także przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia potrącenia jako sposobu zaspokojenia zobowiązania R. R.. Nie znalazło to także dowodu w dokumentacji spółki prawidłowo sporządzonej i przedłożonej w sprawie, w sytuacji gdy prezesem powoda jest R. R.. W związku z tym pozwana nie udowodniła, że dłużnik R. R. skutecznie zwolnił się z długu wobec strony powodowej.

W zakresie zarzutów apelacji za niesłuszny Sąd Apelacyjny uznał zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. Przepis ten statuuje zasadę, wedle której sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Granice swobodnej oceny dowodów zakreślają przepisy prawa procesowego, zasady doświadczenia życiowego i reguły logicznego myślenia. Dlatego też zarzut obraży cytowanego art. 233 § 1 k.p.c. można sformułować skutecznie tylko wówczas, gdy sąd oceniając wiarygodność oraz moc przeprowadzonych dowodów uchybi przesłankom wskazanym w tym przepisie (taką linię orzecniczą prezentuje Sąd Najwyższy, a z którą zgadza się Sąd Apelacyjny - wyrok. Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2005 r., III CK 314/05, Lex nr 172176, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2003 r., II CK 293/02, Lex nr 151522). Z kolei zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 21 marca 2008 r. I ACa 953/07 Lex nr 466440, skuteczne postawienie zarzutu poczynienia błędnych ustaleń oraz naruszenia przez sąd zasady swobodnej oceny dowodów wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął to sąd doniosłości poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie, niż ocena sądu. Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Taka ocena, dokonywana jest na podstawie przekonań sądu, jego wiedzy i posiadanego doświadczenia życiowego, a nadto winna uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i - wając ich moc oraz wiarygodność - odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Tak procedował Sąd Okręgowy niniejszej sprawie, stąd odmienny pogląd wyrażony w apelacji nie jest zasadny.

Pozwana nie wykazała na żadnym etapie postępowania, iż wierzytelność w stosunku do której strona powodowa wnosi o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną nie istnieje w tym w szczególności wygasła na skutek potrącenia.

Istnienie tej wierzytelności potwierdzają dwa wyroki sądów. Wyroki te jako prawomocne wiążą sąd stosownie do art. 365 § 1 k.p.c.

Wskazać należy, iż jeśli chodzi o wierzytelność stwierdzoną wyrokiem Sądu Okręgowego w Krakowie, to sam R. R. (1), słuchany w charakterze świadka, przyznał, że wierzytelności tej nie spłacił, bo nie ma na to środków. Ponadto nie kierował on powództw przeciw egzekucyjnym ani nie skorzystał z nadzwyczajnego środka zaskarżenia w postaci skargi kasacyjnej. Natomiast wspomniana wierzytelność wynika ze zdarzeń mających miejsce w 2007r. a więc na rok przed zawarciem umowy darowizny. Oznacza to, że dłużnika o wierzytelności tej musiał wiedzieć. Pozwana nie wykazała że nie wiedziała.

Podniesiony przez pozwaną zarzut, że wierzytelność stwierdzona wyrokiem Sadu Rejonowego wygasła z uwagi na je potrącenie w dniu 11 listopada 2008r. z inną wierzytelnością wskazać należy, że wierzytelność przedstawiona do potrącenia musi być nieprzedawnioną na chwilę kiedy dokonywanie takiego oświadczenia stało się możliwe (art. 502 k.c.) oraz dostatecznie sprecyzowana. Tych dwóch przymiotów wspomniana wierzytelność nie ma. Wedle zeznań R. R. (1) wierzytelność przedstawiona do potrącenia powstała w 2001 r. lub 2002 r. i wynikała z działalności gospodarczej co powoduje, że przedawniła się najpóźniej w 2005r. zgodnie z treścią art. 118 k. c. Potrącenie dokonane przez R. R. (1) było zaś możliwe najwcześniej w dniu 11 listopada 2008 roku, kiedy to miał zawrzeć umowę cesji. Wierzytelność na tę datę była już przedawnioną. R. R. (1) nie próbował nawet wytoczyć powództwa przeciw egzekucyjnego ani w sposób skuteczny podnosić zarzutu potrącenia w postępowaniu przed Sądem Rejonowym w O. (choć umowa cesji miała być zawarta już w listopadzie 2008 roku). Pozwana zaś jako dowód potrącenia wierzytelności wynikającej z wyroku Sądu Rejonowego w O. przedstawiła jedynie oświadczenie o potrąceniu i zawiadomienie o dokonanej cesji. Nie złożyła natomiast samej umowy cesji. przesłuchania świadka – A. R. – który nie miał żadnej wiedzy na tę okoliczność.

Jeśli chodzi zaś o umowę cesji z dnia 6 listopada 2013r. przedłożona dnia 14 lutego 2014r. przez obecnego prezesa strony powodowej jako dowód na wygaśnięcie wierzytelności w stosunku do której czynność jest bezskuteczna (k. 455) wskazać należy, że dowód ten powstał po wydaniu wyroku I instancji w sytuacji gdy dotychczasowe dowody na okoliczność nie istnienia zobowiązania okazały się zbyt słabe by przekonać Sąd o nie istnieniu zobowiązania. W ocenie Sądu Apelacyjnego umowa ta został stworzona jedynie na poczet niniejszego postępowania. Dotyczy zobowiązań strony powodowej przedawnionych bowiem pochodzących z 2001r. i wedle oświadczenia cedenta uznanych i potwierdzonych w saldzie na 31 grudnia 2006r. i 10 października 2013r. Brak jest dowodu, iż R. R. (1) zgłosił zarzut potrącenia wskazanych nabytych wierzytelności wobec strony powodowej.

Sąd Apelacyjny ustali, iż mimo upływu czasu od zawarcia umowy cesji w dalszym ciągu toczyło się postępowanie egzekucyjne. Nikt nie wytoczył powództwa przeciw egzekucyjnego.

Zatem za przyjęciem, że wierzytelności istnieją stoją prawomocne wyroku sądów powszechnych oraz toczenie się egzekucji.

Także bezzasadny jest zarzut naruszenia przepisu art. 527 § 1 k.c., polegający, na jego zastosowaniu, w sytuacji gdy , gdy pozwana nie posiadała wiedzy na temat działania na szkodę wierzycieli przez R. R. (1) bowiem należy, że w niniejszej sprawie ma zastosowanie przepis art. 528 k.c., gdyż strona powodowa żąda uznania za bezskuteczną umowy darowizny, tj. takiej na mocy której osoba trzecia uzyskuje korzyść majątkową bezpłatnie. W takim wypadku, dla uwzględnienia powództwa ze skargi pauliańskiej nie jest koniecznym ustalenie, że osoba trzecia nie wiedziała, a nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Nie mniej jednak wskazać należy, że pozwana jako córka R. R. (1), mieszkająca wraz z nim jest osobą pozostającą z nim w bliskim stosunkach. W przypadku takim wchodzi w grę domniemanie z art. 527 § 3 k.c., który stanowi, że jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Pozwana nie obaliła w postępowaniu dowodowym wspomnianych domniemań. Z całości zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym zwłaszcza z pism procesowych skarżącej i zajmowanych w nich stanowisk procesowych wynika, że pozwana jest doskonale zorientowana w sytuacji majątkowej zarówno swojego ojca, jak i spółek, w których jest udziałowcem.

Bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 533 k.c., w świetle którego osoba trzecia, która uzyskała korzyść majątkową wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli, może zwolnić się od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela żądającego uznania czynności za bezskuteczną, jeżeli zaspokoi tego wierzyciela albo wskaże mu wystarczające do jego zaspokojenia mienie dłużnika. Dla zwolnienia się z odpowiedzialności nie wystarcza samo wskazanie mienia, musi być to mienie, co do którego można - z najwyższym stopniem prawdopodobieństwa graniczącym z pewnością - przyjąć, że pozwoli na zaspokojenie wierzyciela. Nie chodzi więc o samą możliwość prowadzenia egzekucji z mienia dłużnika, której rezultat może okazać się w praktyce wątpliwy, lecz o uzyskanie przez wierzyciela realnego zaspokojenia z tego mienia Ciężar zaś wykazania wszelkich powyższych okoliczności, stosownie

do art. 6 k.c., spoczywał na pozwanej. Tymczasem słuchany w dniu 3 grudnia 2012 roku R. R. (1) wskazał, że wierzytelność ta nie została uregulowana, a toczy się postępowanie egzekucyjne, nie podał natomiast na jakim jest etapie i czy istnieje prawdopodobieństwo graniczące z pewnością, że w wyniku tej egzekucji zostanie mu zwrócona kwota co najmniej 130 000 zł. Dalej co prawda R. R. (1) posiada 172 udziały w powodowej spółce, o wartości nominalnej 100 zł każdy, których wartość została wyceniona przez komornika na zerową, ale trudno wymagać aby powodowa spółka zaspakajała się z własnych udziałów, a ponadto ich wartość nominalna to 17200 zł, a więc jest zdecydowanie niższa od sumy wierzytelności. Reasumując skarżąca nie wykazała żadnych składników majątku swego ojca, co do których strona powodowa mogłaby prowadzić skuteczną egzekucję.

Odnosząc się natomiast do zarzutu niezastosowania przez Sąd I instancji art. 5 k.c. to wskazać należy, że samo czynienie użytku z przysługującego danemu podmiotowi prawa nie może oznaczać niejako automatycznie jego nadużywania. Pozwana nie wykazała szczególnych okoliczności, które przemawiałyby za zastosowaniem tego przepisu poza tym, iż zamieszkiwała w tym domu gdyż stanowił jej odm rodzinnych.

Za nietrafny uznać należy również zarzut pozwanej co do niezastosowania przez Sąd I instancji przepisu art. 102 k.p.c. Podstawową zasadą rozstrzygnięcia o kosztach procesu, jest zasada odpowiedzialności za wynik sprawy (art. 98 § 1 k.p.c.), zgodnie z którą strona przegrywająca sprawę jest obowiązana zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Wyjątek od tej reguły przewidziany został w art. 102 k.p.c., wyrażającym zasadę słuszności, stosownie do której, w wypadkach szczególnie uzasadnionych, sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Do kręgu "wypadków szczególnie uzasadnionych" w rozumieniu art. 102 k.p.c. należą okoliczności zarówno związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Do pierwszych zalicza się np. charakter żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie, do drugich - sytuację majątkową i życiową strony, z zastrzeżeniem, że nie jest wystarczające powołanie się jedynie na trudną sytuację majątkową, nawet jeśli była podstawą zwolnienia od kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Całokształt okoliczności, które mogłyby uzasadniać zastosowanie tego wyjątku powinny być ocenione z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego. Uznanie czy w sprawie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony w rozumieniu tego przepisu, jest przejawem dyskrecyjnej władzy sądu, przy czym ocena wystąpienia takiego przypadku, powinna być należycie umotywowana. Z uwagi na charakter tego przepisu, może on być stosowany tylko wtedy, gdy okoliczności danej sprawy wskazują, że obciążenie strony przegrywającej kosztami byłoby oczywiście niesłuszne, niesprawiedliwe, nie zgodne z zasadami współżycia społecznego. Taki wypadek w niniejszej sprawie nie zachodził, gdyż Sąd Okręgowy nie dysponował informacjami, które uzasadniałyby nieobciążanie powódki kosztami procesu. Co prawda, jak wynika z okoliczności podanych przez skarżącą w związku z procedurą ustanawiania dla niej pełnomocnika z urzędu ma ona na utrzymaniu dwójkę małoletnich dzieci i korzysta z pomocy MOPS, to jednak, nawet w apelacji, wskazywała ona, że dokonuje remontów domu, opłaca rachunki itp., co oznacza, że dysponuje określonymi środkami finansowymi.

Mając powyższe na uwadze należało w oparciu o przepis art. 385 k.p.c. oddalić apelację.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r. Nr 77 poz. 490 j.t.) zasądzając od pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 2700 zł stanowiącą wynagrodzenie pełnomocnika w osobie radcy prawnego.

Sąd przyznał adwokat M. O. od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 3321 zł - w tym kwota 621 zł podatku od towarów i usług – tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu na podstawie § 6 pkt 6 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z dnia 28 września 2002 r. (Dz. U. z 2013 r. poz. 461 j.t.).

SSA Sławomir Jamróg SSA Jan Kremer SSA Andrzej Struzik